

VINERI • 18 SEPTEMBRIE 2009 • ANUL LIX NR. 38

FOAIA

FONDAT ÎN 1951

românească

SĂPTĂMÂNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

www.foaia.hu / foaia@foaia.hu

Inerții universitare
Puțini studenți la catedrele de română
Clopoțelul a sunat și pentru preșcolari

CALENDAR ORTODOX

21 septembrie, luni – Sf. Ap. Codrat; Sf. Prooroc Iona.
22 septembrie, marți – †) Sf. Ier. Mc. Teodosie de M-rea Brazi; Sf. Sfințit Mc. Foca; Sf. Martin.
23 septembrie, miercuri – † Zămisirea Sf. Prooroc Ioan Botezătorul; Cuv. Xantipa și Polixenia.
24 septembrie, joi – † Sf. M. Mc., întocmai cu apostolii, Tecla; Cuv. Coprie.
25 septembrie, vineri – Cuv. Eufrosina; Cuv. Pafnutie Egipteanul; Cuv. Serghie de la Radonej.
26 septembrie, sâmbătă – † Adormirea Sf. Ap. și Ev. Ioan; Sf. Mc. Hira.
27 septembrie, duminică – †) Sf. Ier. Martir Antim Ivireanul; Sf. Mc. Calistrat și Epiharia. Duminica a XVIII-a după Rusalii (Pesuirea minunată).

AGENDĂ

21 septembrie

1847 – a avut loc inaugurarea primei lucrări moderne de alimentare cu apă a Bucureștiului, ale cărei pompe au fost acționate de o mașină cu aburi.

1866 – s-a născut scriitoarea Elena Văcărescu.

22 septembrie

1938 – s-a născut, la Berința, jud. Maramureș, scriitorul Augustin Buzura.

23 septembrie

1386 – a început domnia lui Mircea cel Bătrân în Țara Românească.

1846 – astronomul german Johann Galle a descoperit planeta Neptun.

24 septembrie

1724 – a avut loc sfințirea Mănăstirii Văcărești, ctitorie a lui Nicolae Mavrocordat – cel mai valoros ansamblu arhitectonic în stil brâncovenesc.

25 septembrie

1913 – s-a născut Maria Tănase, celebră cântăreață de muzică populară.

26 septembrie

1945 – s-a stins din viață, la New York, compozitorul Bartók Béla.

27 septembrie

1897 – s-a stins din viață, la Sebiș, Alexandru Roman, ctitorul celei mai vechi catedre universitare românești (din Pesta) și un mare luptător al Bihorului.

1952 – s-a născut, la Brașov, cosmonautul Dumitru Dorin Prunariu.

Jula

Întâlnirea miniștrilor economiei

România și Ungaria au încheiat un protocol de cooperare economică în 11 domenii – industrie, protecția mediului și apelor, energie, agricultură, transporturi, întreprinderi mici și mijlocii, domeniul clusterelor, cooperare între camerele de comerț și industrie, cooperare transfrontalieră, amenajare și dezvoltare teritorială, construcții și comunicații. Protocolul a fost semnat de ministrul IMM-urilor, Comerțului și Mediului de Afaceri, **Constantin Niță**, și omologul său ungar, **Varga István**, ministrul dezvoltării naționale și economiei, care au analizat evoluția schimburilor comerciale și economice și au propus noi măsuri de cooperare între cele două state, cu prilejul lucrărilor celei de-a patra sesiuni a Comisiei mixte interguverna-

mentale de cooperare economică româno-ungară, desfășurate la Jula, în Ungaria, în perioada 10–11 septembrie.

Ministrul român a declarat că una dintre preocupările principale o reprezintă dezvoltarea activității IMM-urilor, mai ales cele din zona transfrontalieră, și sprijinirea lor pentru a-și intensifica exporturile. La rândul său, ministrul ungar

și-a arătat disponibilitatea de a oferi expertiză în domeniul clusterelor, domeniul mult mai dezvoltat în Ungaria, dar și în ceea ce privește absorbția fondurilor europene.

O parte din aceste teme vor fi reluate și cu ocazia ședinței comune a guvernelor român și ungar, care va avea loc la București, pe 10 octombrie 2009.

E.I.

Micherechi

Dublă sărbătoare
la Biserica Penticostală

Duminică, 20 septembrie, Biserica Penticostală nr. 1 din Micherechi va sărbători două evenimente importante: Ziua de Mulțumire și un botez nou-testamental. În cadrul zilei speciale sunt așteptați musafiri din România pentru

a transmite Cuvântul lui Dumnezeu, iar la programul de închinare vor contribui tinerii bisericii, interpretând cântări de laudă și mulțumire. Botezul va fi săvârșit de pastorul bisericii **Durkó Albert**.

Serviciile divine vor înce-

pe, înainte de masă la ora 9.00, iar după-masă la ora 14.00. Biserica Penticostală nr. 1 invită la eveniment toate bisericile locale și cele din jurul Micherechiului, și așteaptă cu drag orice persoană dornică după mesajul Evangheliei. R.P.

Jula

Concurs pentru postul
de director al CDI

Adunarea Generală a Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria publică un concurs pentru ocuparea postului de director al Centrului de Documentare și Informare al AȚRU. Candidatul trebuie să dispună de studii superioare, să aibă examen superior la limba română și să aibă experiența similară la o instituție cu profil asemănător. Data limită de depunere a concursului este **30 septembrie**, la Autogovernarea pe Țară a Românilor din Ungaria, personal sau la adresa 5700, Jula, str. Eminescu, nr. 1., Pf. 165. Amănunte despre dosarul de înscriere se pot obține la sediul AȚRU (telefon 66/463-951). A.B.

Budapesta

Ședință
la Fundație

După vacanța de vară, Curatoriul Fundației Publice pentru Minorități își va ține următoarea ședință pe 24 septembrie. La întâlnire se va dezbate planul de lucru pe a doua jumătate a anului 2009 și se va aproba bugetul realizat în prima jumătate a anului curent. E.I.

Citatul
săptămânii

„Dacă ai o grădină și o bibliotecă, ai tot ceea ce îți trebuie.”

Cicero (100 î.Hr. – 43 î.Hr.)

Părerile autorilor nu coincid întotdeauna cu opinia Redacției. Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolelor publicate în Foaia românească aparține autorilor. Foaia românească nu garantează publicarea textelor nesolicitate de redacție.

Clopoțelul a sunat și pentru preșcolari

Data de 1 septembrie înseamnă atât începutul unui nou an școlar cât și începerea activităților pentru preșcolari de la grădinițe. Vă prezentăm mai jos date de la grădinițele din localitățile cu populație românească, instituții unde se învață și limba română.

În Aletea există o singură grădiniță maghiară, cu trei filiale, dintre care în una se învață și românește. Sub îndrumarea educatoarei **Marta Vidican**, 23 de copilași învață limba română. Grupa românească este compusă din copii cu vârste mixte, 7 de vârsta preșcolară, 5 de grupa mijlocie și 11 sunt de grupa mică.

La grădinița din **Apateu** sunt înscriși 22 de copilași, dintre care 13 la grupa mică. Grădinița românească din **Bătania** a început noul an cu 32 de copii, dintre care 15 sunt înscriși la grupa mică, 10 la grupa mijlocie și 7 la cea mare. În anul de învățământ 2009/2010 s-au înscris 8 preșcolari de la grădinița românească din Bătania.

Grădinița din **Bedeu** funcționează cu o grupă mixtă, cu 11 copilași.

Grădinița din **Cenadul Unguresc** și-a reînceput activitatea pe 15 septembrie. În cadrul grădiniței maghiare funcționează doar o grupă, unde se învață limba română, care are 15 copii.

Grădinița românească din **Chitighaz** se mândrește cu un efectiv de 112 copii. Datorită condițiilor nefavorabile în care funcționează

grădinița, de la 1 octombrie 2009, Primăria localității **Chitighaz**, din surse proprii, va începe lucrările de renovare de la grădinița românească, care a fost construită în anul 1902.

Copii jucându-se la grădinița românească din Jula

Cei 107 copii înscriși la grădinița românească din **Jula** au început anul educativ în condiții favorabile. După vacanța de vară, care a durat șapte săptămâni, educatoarele s-au reîntors la grădiniță ca să-i aștepte pe cei mici la noi cursuri în anul educativ 2009/2010. În vara acestui an, la grădiniță s-au făcut renovări din fondurile primite de la Oficiul Primului Ministru. Pentru schimbarea ferestrelor și ușilor din interior și pentru schimbarea parchetului

din cele patru grupe s-au cheltuit 3,35 milioane de forinți din fondul de intervenție al Secretariatului de Stat pentru Minorități. Grădinița a mai primit 300 mii de forinți de la Auto-guvernarea Românească din Jula, tot pentru lucrări de renovare. Efectivul grădiniței a crescut treptat în ultimii câțiva ani, chiar și începătorii din această

toamnă sunt mai mulți, enumerând 28 de copii. De la grădinița românească din Jula, în acest an școlar 14 copii și-au continuat studiile la școala românească din oraș.

La grădinița din **Miche-rechi** sunt înscriși în total 60 de copii. Grădinița funcționează cu trei grupe, la grupa mică fiind înscriși anul acesta 17 copii.

La **Săcal** se învață limba română în două grupe, la grădiniță fiind în total 26 de copii.

Ana Cioca

Puțini studenți la catedrele de română

La Catedra de limba și literatura română a Facultății Pedagogice „Juhász Gyula” a Universității din Seghedin s-au înscris până la ora actuală, în anul I, 2 studenți la cursurile la zi și 3 la masterat. Înscrierile la această instituție se termină pe 21 septembrie. De la direcțiunea Facultății Pedagogice de învățători și educatori din Szarvas am aflat că la Catedra de limba română s-au înscris anul acesta 2 studenți la zi și 2 la fără frecvență – secția educatori bilingvi, iar la învățători bilingvi s-a înscris

doar un singur student la fără frecvență. Catedra de limba română a Universității „Eötvös Loránd” din Budapesta se mândrește anul acesta cu un număr destul de mare de studenți în anul întâi. La specializarea română s-au înscris 4 studenți, 11 la minor și 24 la opțional, iar la masterat din limba română s-au înscris 4 studenți. Catedra are și 3 bursieri Erasmus: o studentă din Cehia și doi studenți din România, ne-a informat **prof. Florin Ciobanu**, lector al Catedrei de română.

A.B.

EDITORIAL

Inerții universitare

Catedrele cu profil de limba română din instituțiile de învățământ superior din Ungaria se plâng de ani de zile de numărul scăzut al studenților. Cele trei catedre – de la Budapesta, Seghedin și Szarvas – pregătesc, în primul rând, filologi și cadre didactice, care pot preda limba, literatura și elemente de cultură și civilizație românească, începând de la grădinițe și până la liceu. Orice român care s-ar interesa însă de aceste trei catedre de română, ar întâmpina o greutate elementară: puținele informații, care se găsesc pe internet despre acestea, sunt scrise... numai în limba maghiară.

Facultatea din Szarvas nu se obosește să ofere nici măcar în limba maghiară prea multe detalii în legătură cu pregătirea pedagogilor pentru grădinițele sau școlile românești. Nu este mult mai atractivă pentru studenții români nici pagina Catedrei de română din cadrul Institutului de Romanistică de la ELTE, Budapesta (www.btk.elte.hu/tanszek.romanisztika.roman.aspx). Mai ales că nimeni nu se trudește să actualizeze puținele date publicate. Iar cei care vor să scrie o scrisoare pentru conducerea acestei catedre, trebuie să scrie la adresa transyl@ludens.elte.hu. De ce „transyl”? De ce nu „erdely”, dacă tot se face referire la Transilvania. Poate fiindcă e vorba despre Catedra de transzilvanisztika!? În afară de un lector venit din România și un singur profesor de origine română din Ungaria, azi, la cea mai veche catedră de română din Europa Centrală (!) predau numai profesori de etnie maghiară, originari din România, iar șeful catedrei este un istoric ungar, fără studii de limba română. Instituția care, în mod normal, ar trebui să fie principalul atelier de învățământ românesc din această țară, afișează pe internet că aici se predau, printre altele, următoarele cursuri: limba românilor din Ungaria (sic!); istoria limbii românilor din Ungaria (sic!); etc. Și totuși, domnilor profesori universitari, care este limba românilor din Ungaria??? Mai este încă româna? Sau deja e maghiara?

Cea mai bogată și, totodată, cea mai proaspătă pagină web este cea a Catedrei de română de la Seghedin (www.jgytf.u-szeged.hu/tanszek/roman), care în toamna acestui an va sărbători 60 de ani de la înființare și care a pregătit majoritatea covârșitoare a profesorilor, care predau la școlile românești din Ungaria. Foștii sau viitorii studenți însă și aici află numai informații în limba maghiară. Prima imagine a filmulețului de prezentare a catedrei șochează privitorul cu harta Ungariei Mari, afișată pe perete, în spatele profesorului. Asta învață azi studenții la catedra de română? Și ne mirăm de situația în care se află școlile noastre generale și de faptul că elevii știu mai mult despre Trianon decât despre istoria poporului din care și ei fac parte. Capitolul referitor la istoria catedrei este plin de confuzii și omisiuni. Din neatenția sau dezinteresul celui responsabil pentru aceasta pagina, doi dintre profesorii acestei catedre lipsesc din enumerare: **Mihai Cozma**, care a lucrat o viață întreagă aici, până la pensionare, și **Petru Cîmpian**, care de la începutul anilor 1990 a schimbat catedra cu jurnalistică.

Cea mai mare problemă însă rămâne limba. Pentru cine au fost gândite totuși aceste pagini? S-ar crede că, în primul rând, pentru cei care ar dori să studieze româna la Budapesta, Seghedin sau Szarvas. În realitate însă, nu au acces la informații decât acei cetățeni ai Uniunii Europene, care știu unguerește. Iresponsabilitatea de care dau dovadă în ultimii ani toate organizațiile de vârf ale comunității noastre și apatia, inerția în care se află catedrele de română de la facultățile din Ungaria, au rezultat un învățământ românesc defectuos, de slabă calitate, care cu greu ar face față în condițiile unei concurențe reale. Dovada: tinerii din Uniunea Europeană nu se înghesuie să-și facă studiile la aceste catedre.

Eva Iova

Pe scurt...

PARLAMENTUL
ARE PRESEDINTE NOU

Președinta Parlamentului de la Budapesta, *Szili Katalin* și-a anunțat retragerea încă în luna iulie, dar adunarea națională doar la ședința de luni, 14 septembrie, în prima zi de lucru a sesiunii de toamnă, a ales noul președinte. În viitor, lucrările Parlamentului de la Budapesta vor fi conduse de *Katona Béla*. În prima zi de lucru a sesiunii de toamnă, deputații au votat noul Cod Civil.

NOI CAPITALE CULTURALE
EUROPENE

Umea, un mic oraș universitar din nordul îndepărtat al Suediei, a fost desemnat capitală culturală europeană a anului 2014, devenind astfel cel mai nordic oraș european care câștigă acest titlu, informează Reuters. Orașul Umea va împărți titlul de capitală culturală europeană a anului 2014 cu un oraș din Letonia, care urmează să fie desemnat săptămâna viitoare. După Vilnius (Lituania) și Linz (Austria) din acest an, următoarele capitale culturale europene vor fi Essen (Germania), Pécs (Ungaria) și Istanbul (Turcia), în 2010, fiind urmate de Turku (Finlanda) și Tallin (Estonia), în 2011.

CONSTRUIREA UNEI NOI
SECȚII LA SPITALUL
DIN JULA

La spitalul județean Pándy Kálmán din Julia au început lucrările de demolare a clădirii în care a funcționat secția de infectologie. În noua clădire, care va fi construită în viitor, va funcționa secția de patologie, secție care se află într-o veche clădire de 150 de ani și care nu mai corespunde cerințelor sanitare.

„MERE DE AUR” PENTRU
TURISMUL ROMÂNESC

România a primit anul acesta trei premii „Pomme d'Or”, distincție considerată echivalentul Oscarului pentru turism și decernată anual de Federația Internațională a Ziariștilor și Scriitorilor de Turism (FIJET) pentru destinații turistice. Premiile au fost acordate zonei ecoturistice Măginiștea Sibiului, Rezervației Biosferei Delta Dunării și companiei aeriene Blue Air.

Școala din Micherechi are tot
mai multe relații în România

Școala generală din Micherechi începe noul an școlar cu fonduri câștigate prin câteva proiecte, cu ajutorul cărora va fi mai ușor să se organizeze programe de parteneriat cu școli din România.

Astfel, elevii din Micherechi vor efectua vizite la Școala Generală

nr. 13. din Arad, la Școala Nicolae Popoviciu din Beiuș și la Școala Avram Iancu cu clasele I-VIII din Satu Mare.

Alte proiecte vizează organizarea săptămânii limbii materne și a săptămânii sănătății.

A. Butar

Minoritățile din Bichișciaba

Sâmbătă, 19 septembrie, în pădurița din spatele bisericii evanghelice de la Bichișciaba se va desfășura o nouă ediție a „Festivalului minorităților din județul Bichiș”. La festival, din partea minorității române participă Autogovernarea Românească din Bichișciaba cu un program cultural și un stand de mâncăruri românești. Programul de cântece și dansuri va fi susținut

de ansamblul de soliști și dansatori din Beiuș, care vor sosi la Bichișciaba însoțiți de o delegație a primăriei din Beiuș, din care vor face parte 15 consilieri și primul localității. Gastronomia românească va fi prezentată de un grup de gospodine de la Chitighaz, ne-a informat *Gheorghe Gros*, președintele Autogovernării Românești din Bichișciaba.

A.B.

Cununie la Micherechi

Sâmbătă, 29 august, în biserica ortodoxă din Micherechi a avut loc cununia religioasă a tinerilor *Ioan Țirle* și *Brigita Gurzău*, amândoi fii ai acestui satuleț românesc. Cel care i-a cununat pe miri a fost preotul paroh *Ioan Bun*. Biserica acordă o deosebită importanță nașilor pe care-i privește ca pe niște părinți spirituali, care să ghideze mirii pe calea credinței. Aceștia au fost *Attila Szarka* și *Nicoleta Gomboș*.

A.C.

Cuminecarea
copiilor

Marti, 8 septembrie, de Praznicul Nașterii Maicii Domnului, marea sărbătoare închinată Preacuratei Fecioare Maria, în biserica ortodoxă română din Micherechi, preotul *Ioan Bun*, în colaborare cu instituțiile de învățământ din localitate, a reușit să adune în lăcașul de cult peste o sută de preșcolari și elevi ai școlii generale pentru a-i împărtăși cu Sfintele Taine ale Cuminecării. Odată cu începerea anului școlar, sărbătoarea Nașterii Maicii Domnului este prima mare sărbătoare a anului nou bisericesc (început la 1 septembrie), închinată Celei mai de seamă făpturi a neamului omenesc care a dat naștere Mântuitorului.

A.B.

Ajutor pentru
biserica
din Ciorvaș

Autogovernarea Românească din Ciorvaș ajută anual și biserica din puținele fonduri de care dispune. Anul trecut a fost donat un prapor pentru Capela Ortodoxă din localitate, iar în urmă cu doi ani s-a ajutat la schimbarea unor ferestre la capelă. La ultima ședință a Autogovernării Românești din Ciorvaș s-a hotărât să se doneze și anul acesta pentru biserică suma de 150 de mii forinți pentru lucrări de renovare. *Gheorghe Ardelean*, președintele Autogovernării Românești din Ciorvaș ne-a informat că la ultima ședință s-a mai decis ca în prima sâmbătă a lunii decembrie să aibă loc tradiționala întâlnire a românilor, unde programele culturale și gastronomia românească vor fi în prim plan.

Anamaria Brad

Știri zilnice de la și despre românii din Ungaria pe internet – o inițiativă
a jurnaliștilor de la radio, tv și săptămânalul românesc

www.stiridinungaria.blogspot.com

Şase decenii de şcoală românească la Chitighaz (2)

La şcoala românească din Chitighaz, munca instructiv-educativă a început la 1 septembrie 1950 cu şase clase, primul director fiind Árpád Aszalós. Condiţiile de atunci au fost foarte grele. Pe lângă împrejurările materiale grele, conducerea de atunci a trebuit să se lupte şi pentru crearea condiţiilor muncii instructiv-educative.

Datorită calităţilor sale de bun pedagog, Aszalós a convins părinţii să-şi înscrie copiii la şcoala românească. A reuşit să sudeze un colectiv pentru începuturile şcolii româneşti. Elevii îşi amintesc cu drag şi respect de „Aszalós tanár bácsi”. A avut o mare empatie faţă de copii şi părinţi. A adus o contribuţie deosebită la stabilizarea şcolii, învăţământului românesc la Chitighaz şi a contribuit la destinul, prosperarea ei pentru viitor.

Acele vremuri au fost emoţionante, au sugerat un nou început. În primii ani de şcoală, învăţătorii au fost nevoiţi ca uneltele de demonstrare să le confecţioneze ei înşişi. Nu au avut suficiente manuale. Cu o muncă perseverentă, a reuşit să îmbunătăţească condiţiile muncii pedagogice. Prin reconstruirea clădirii şcolii peste câţiva ani a format încăperi pentru clase şi sală de profesori. Cu ocazia aceasta au organizat spectacol de gimnastică şi competiţie sportivă. În anul 1951 s-a format detaşamentul pionieresc dintre elevii şcolii cu numele „Gheorghe Gheorghiu Dej”. Din anii 1951-52 a angajat tot mai mulţi profesori de origine română din Ungaria: Hortenzia Rus, Paraschiva Farkas, Petru Popuţa, Gheorghe Petruşan, Sofia Secan Sebesi.

Ca fondator al şcolii române, Árpád Aszalós a depus bazele organizatorice şi pedagogice între 1949-54, nu în ultimul rând pentru românii din Chitighaz care şi azi sunt cu respect faţă de amintirea lui. După stabilizarea şcolii în 1954 a predat directoratul instituţiei urmaşului său, Marius Turcu.

Maria Sarca Zombai, profesoară,
Chitighaz

Dr. Árpád Aszalós
(1924-2008)

S-a născut la 24 iunie 1924, la Cluj. Tatăl său, Ferenc Aszalós, a fost ospătar, a condus două restaurante la Cluj, care erau în proprietatea familiei. A fost şi un bun viticultor, a avut o podgorie lângă Tîrgu-Mureş. Mama sa a fost camică, născând şi crescând 11 copii. Supranumele lui Árpád în familie a fost „Öcsi”. Şi-a început şcoala generală şi liceul la şcolile reformate din Cluj, aici a absolvit şi şcoala pedagogică. S-a refugiat în Ungaria dinaintea recrutării în armată. După război a predat la

Kunszentmárton, de aici a sosit la Chitighaz. Cunoşând şi vorbind bine limba română prima dată a educat copiii de secţia română în cadrul şcolii maghiare.

A activat şi a contribuit la înfiinţarea şcolii române în 1949, devenind primul director. În 1952 s-a căsătorit cu Gabriela Sîpos (originală din Dobriţan). În 1956 s-a născut fiul lor, Árpád. În comună şi-a construit o casă familială, au trăit bine cu sătenii, elevii i-au iubit.

În 1968, familia s-a mutat la Dobriţan, unde Aszalós a fost pedagog la colegiu, mai târziu directorul colegiului şcolii superioare din oraş până la ieşirea în pensie în 1984. Sub direcţiunea profesurii Aszalós, instituţia sa de trei ori a obţinut titlul de „Colegiu eminent”. Pe studenţii sosiţi la şcoala pedagogică din localităţile române i-a primit cu drag şi i-a ajutat să se încadreze. Studenţilor care au studiat la secţia de română le-a predat limba şi literatura română. Între timp, la Universitatea ELTE a obţinut diploma de istorie în 1972, şi-a susţinut diploma de doctorat scrisă despre Sándor Márki.

A încetat din viaţă la 28 septembrie 2008, la Dobriţan.

Informatica e tot mai atractivă

La Centrul Cultural din Aletea pe tot parcursul anului se desfăşoară o serie de cursuri care încep în luna septembrie şi ţin până în luna mai. Astfel, în această lună îşi vor începe activitatea atât dansatorii de la cursurile de dans popular, cât şi cursurile de informatică, artă,

cusut, ţesut, etc. Recent se va da startul şi unui curs de pictură, ne-a informat directorul centrului, Gheorghe Ardelean.

Cursul de informatică se desfăşoară la Căminul Cultural din Aletea deja de 3 ani şi are mare succes. Este vizitat de aleteni de toate

vârstele. Un curs identic a pornit anul acesta şi la Căminul Cultural din Chitighaz, cu ajutorul colaborării celor două instituţii.

Şi la Chitighaz are mare succes, actualmente funcţionând cu 48 de persoane.

A.B.

Pe scurt...

BUDAPESTA

„Săptămâna filmului românesc la Budapesta” este denumirea oficială a manifestării culturale deosebite, care va avea loc în capitala ungară în perioada 12-18 octombrie 2009, la Cinematograful Uránia din Budapesta. La manifestarea organizată de ICR Budapesta, vor participa, printre alţii, *Mircea Carp*, analist politic, *Emil Hurezeanu*, scriitor, publicist, analist politic, *N.C. Munteanu*, ziarist, analist politic, *Alexandru Solomon*, regizor.

MACĂU

Autoguvernarea Românilor din Macău organizează o excursie de o zi la Timişoara. Excursia are drept scop principal comemorarea evenimentelor petrecute în România în urmă cu 20 de ani, în decembrie 1989. Excursia este planificată pentru sfârşitul lunii octombrie sau începutul lunii noiembrie. Programul excursiei cuprinde: depunere de coroane la monumentul eroilor căzuţi în revoluţia din decembrie 1989, vizitarea Universităţii de Vest din Timişoara, Muzeul Banatului, Catedrala Mitropolitană, Domul Romano-Catolic, Plaza Julius Mall.

BUDAPESTA

Pe 15 septembrie, la Institutul Cultural Român din Budapesta a avut loc o conferinţă de presă la care *dr. Brînduşa Armanca*, directorul instituţiei şi *Bartha Csaba*, directorul adjunct au informat reprezentanţii presei despre programul de toamnă al institutului. Reprezentanţii ICR au mai informat că filiala din Seghedin a institutului îşi va urma programul propus la începutul anului: comemorarea a 20 de ani de la revoluţia din 1989, aniversarea zilei de naştere a lui Eugen Ionesco, săptămâna filmului la Cinematograful Uránia, Locomotiva Jazz la Grand Cafe din Sechedin, etc.

CENADUL UNGURESC

La serbarea judeţului Ciongrad, care a avut loc în luna august la Ópusztaszer, *Farkas Jánosné*, primăriţa localităţii Cenadul Unguresc, a fost premiată cu o înaltă distincţie din partea judeţului pentru activitatea depusă în comunitate şi ca primar al Cenadului timp de 20 de ani.

În cursul documentării noastre pentru monografia școlii românești din Julia am constatat un adevăr comun majorității elevilor, mai ales celor din deceniul 1950–1960: acești elevi proveneau din familii sărace și nevoiașe, cu mulți copii, și părinți lucrători ai pământului, dar care s-au arătat deschiși spre viitorul școlar al copiilor lor. Viața aspră din sălașe, absența unor perspective mai bune pentru copii aici, dar și dorința de carte și de depășire a condiției sociale a părinților, au constituit un factor important al ieșirii acestor copii din mediul lor familial și al îndreptării lor spre școala românească din Julia. Poate această motivație explică în bună parte și calitatea învățării și, implicit, devenirea ulterioară a personalității multor din absolvenții liceului acestor prime promoții și constituirea primei gărzii de intelectuali ai comunității.

Ana Crișan se naște la 7 septembrie 1937, la Chitighaz, dar la nici un an, datorită faptului că tatăl părăsește familia, mama Ana Misaroș se mută la Otlaca-Pustă la bunica lor. Așa se face că întreaga copilărie a Anei Crișan se leagă sufletește de Otlaca și de oamenii de acolo, chiar dacă a trebuit să muncească din greu, alături de mama în gospodărie și pe arie. Urmează aici cele opt clase (1944–1952), cu multă râvnă de carte și cu o voință nezdruclată de a-i aduce bucurii alese

Școala românească din Julia – 60 de ani (44)

Ana Crișan

(1937–)

Ana Crișan

Otlaca, dar și compuneri și poezii de o mare sensibilitate lăuntrică. Chipul mamei, locurile copilăriei, viața satului, toate își găsesc plinătatea spirituală în cărțile de versuri pe care le-a scris în ultima vreme.

Revenirea la școala românească din Julia a însemnat pentru Ana Crișan revenirea nu doar la amintirile de licean harnic și serios, ci și la împlinirea rosturilor de dascăl și îndrumător al tinerilor adolescenți liceeni, chemarea misionară a vieții sale. A devenit colega foștilor profesori ai ei, Iosif Balogh, Iosif Csala, Margareta Leu, Ecaterina Tiritean. Între 1961–1977 este diriginta fără întrerupere a patru generații de absolvenți, cărora nu le-a predat doar matematica, ci și cunoștințe turistice. Prima generație, 1961–1965 (cu Hotea Livius, Negru

Stelian, Taga Cornelia) a preluat-o de la Alexandru Király, care plecase atunci din învățământ. A fost foarte apropiată de elevii săi, organizând activități educativ-distractive: serate, baluri mascate, excursii prin țară, concursuri. În afara orelor a pus bazele cercurilor de studii, a trupei de teatru, a corului și grupei de dansuri populare. A continuat să susțină elevii în lansarea și afirmarea lor ca viitori jurnaliști, punându-i să scrie corespondențe din școală la *Vocea tineretului*. Având în vedere calitățile dascălului de a întreține bune și frumoase relații cu elevii, ca și entuziasmul implicării în activități variate extrașcolare, între 1977 și 1992 deține funcția de directoare-adjunctă pe probleme de tineret. Deși oficial se găsea în pensie din 1992, activitatea ei la catedra din liceul românesc s-a prelungit până în anul 2008, fiind profesoara liceului, deopotrivă și absolventa, de mai bine de 47 de ani, cu cea mai întinsă activitate legată de destinul școlii julane.

Și pentru a dovedi că a slujit sincer, cu multă dăruire și muncă asiduă, școlii și elevilor săi, Ana Crișan a făcut și două gesturi intelectuale de prețuire a valorilor din școală: a inițiat

la Otlaca un premiu personal pentru cel mai bun elev al școlii românești, care promite să urmeze liceul julan, apoi la liceul românesc pe care l-a slujit o viață a instituit, din 2001, Decorația „Eminent la matematică”. Și ce bucurie mai plină, care să-i răsplătească toată osteneala pusă în slujba școlii, decât bucuria acordării acestor distincții și premii de ajutor tinerilor care-i duc mesajul uman în propria lor formare și devenire. Când din darurile cu care a fost înzestrată și din pasiunea pentru copii au trecut în elevii ei merituosi, nume ca Nicolae Luțai, Maria Gurzău, Doina Misaroș, Ștefan Oroian, Aurica Nedelcu, Florentina Oltean, pe care i-a ucenicit, sunt tot atâtea vârstare ale dascălului Ana Crișan, rodnică sămânță de flori rare în grădina de dascăli reveniți fiecare din aceștia la școala profesorului lor. Într-un gând-mărturie, la împlinirea vârstei de 70 de ani, Ana Crișan închină întreg avutul ei sufletească „a doua casă părintească”, popas între două stări și două momente, rostind sincer cu mândrie: „Viața mea a început cu multe greutăți, cu dureri; a continuat între prieteni și colegi ajutători și s-a încheiat cu emoții, cu mulțumire colegilor mei pentru toate câte mi-a dat LICEUL MEU!”

Cornel Munteanu,
Baia Mare

Urmează: 45. Gheorghe Petrușan, 46. Emil Garami

Profesoara Crișan, cu eleva Maria Budai, în 1961

La ieșirea în pensie, în 1991, cu directorul Ioan Budai

Bătania TK – Jula TFC 4-2 (2-2)

Bătănienii i-au bătut pe julani

Bătania: Schwarcz, Fekete, Pribojszki, Süli, Bozsár (Dani), Werle – Grădinariu D., Codru, Laminyecz (Pataki), Ács, Czira (Karászi), Nagy
Rezerve: Krebesz, Gyarmati, Roczko, Kovács, Dani
Antrenor: Mákos Árpád

Jula: Harman, Bozsó, Szent, Brás, Valentényi, Okos, Mogyoróssy, Miklya, Nagy, Polczer, Balogh
Rezerve: Szegfű, Farkas, Tóth, Piti, Papp, Rostás
Antrenor: Dobi Róbert

Derbiul de sâmbătă, 12 septembrie, a fost mult așteptat de ambele echipe, fiind rivalele județene. Ambele galerii au așteptat victoria echipei sale din cauza că au luat un start tare bun la începutul sezonului 2009–2010, în divizia NB.III.Est. Bătania a stat pe locul 2, iar julanii pe locul 4, după 4 etape.

Oaspeții au început jocul mai brusc: în minutul 5, atacantul Polczer de la 13 metri a șutat în stânga porții gazde. (0-1) Numai 5 minute au trebuit să aștepte gazdele până când, după o lovitură liberă, Ács Levente a marcat de la 5 metri în poarta lui Harman. (1-1) În minutul 16, din nou Polczer a marcat, dar de data aceasta cu capul. (1-2) Minutul 33, din pasul lung al lui Ács, Nagy a egalat. (2-2) După pauză, gazdele au reluat scorul și conducerea jocului, aceea s-a întâmplat pe teren ce ei au vrut. Min. 47: Süli a marcat cu capul. (3-2) Min. 60: Arbitrul nu a judecat un penalty pentru gazde. Min. 80: Portarul oaspete a apărut poarta de un gol dintr-un penalty. Min.82: Ács a pasat în careul oaspeților, unde Dani a marcat cu capul în unghiul din dreapta al porții oaspeților. (4-2) În prima repriză mai mult echipa din Jula a dirijat jocul, gazdele numai până la egalizare au ajuns, dar în repriza a 2-a gazdele i-au sfârșit cu totul pe julani.

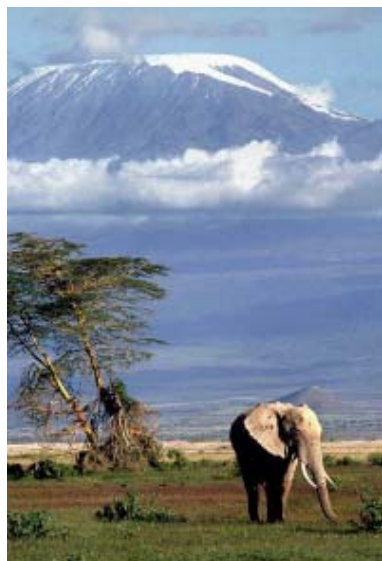
Mákos Árpád: După jocul din a 2-a repriză, scorul de azi pentru gazde e foarte bun.

Dobi Róbert: Gazdele au meritat victoria de azi.

MIC

Alte rezultate mai importante:
Orosháza – Crâstor 3-1
Micherechi – Mezőberény 3-0

Doi arădeni, pe „Acoperișul Africii”

Doi alpiști arădeni, *Adrian Moldovan* și *Ovidiu Cismaș*, au reușit să cucerească cel mai înalt vârf din Kilimanjaro, vârful Uhuru.

Conform spuselor lui Adrian Moldovan, cei doi au ajuns pe cel mai înalt vârf african, Uhuru, cu înălțimea de 5.895 de metri, duminică trecută. Alpiștii au fost emoționați până la lacrimi când au ajuns pe „Acoperișul Africii”.

Primul om care a reușit să urce pe vârful Uhuru, la data de 6 octombrie 1889, a fost geograful și cercetătorul german Hans Meyer. Primul român care a urcat pe vârful Uhuru a fost alpinistul *David Neacșu*, în 1994, când a realizat și recordul mondial de viteză în ascensiune.

O VOCE ROMÂNEASCĂ

Viața și tradițiile românilor din Ungaria

21 SEPTEMBRIE, LUNI (Anamaria Brad)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo
16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport
16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo
17.10: Montaj de muzică populară 17.55: Încheiere

22 SEPTEMBRIE, MARȚI (Iulia Kaupert)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo
16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport
16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo
17.10: Reportaje, interviuri 17.30: „Din 4 colțuri ale lumii” 17.55: Încheiere

23 SEPTEMBRIE, MIERCURI (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo
16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport
16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri 17.10: Reportaje, interviuri 17.50: Interviu zilei (reluare) 17.55: Încheiere

24 SEPTEMBRIE, JOI (Iulia Kaupert)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo
16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport
16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo
17.10: Reportaje, interviuri 17.30: Nota săptămânii semnată de Edda Illyés 17.40: Revista presei 17.50: Interviu zilei (reluare) 17.55: Încheiere

25 SEPTEMBRIE, VINERI (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo
16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport
16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo
17.10: Reportaje, interviuri 17.50: Interviu zilei (reluare) 17.55: Încheiere

26 SEPTEMBRIE, SÂMBĂTĂ (Anamaria Brad)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Programul bisericii ortodoxe și al adunărilor baptiste 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Reportaje, interviuri 17.25: Stele de cinci stele – emisiune de muzică ușoară 17.55: Încheiere

27 SEPTEMBRIE, DUMINICĂ (Anamaria Brad)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Emisiune ecumenică 17.00: Sinteza știrilor săptămânii 17.10: Retrospectiva săptămânii (spicui din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămânii) 17.55: Încheiere

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

Emisiunea radiofonică în limba română este difuzată zilnic între orele 16.00–18.00, pe undele medii cu frecvențele de 1188 kHz și 873 kHz.

Ecranul nostru

miercuri, 23 septembrie 2009 (m1 ora 13.45)

Reluare: vineri, 25 septembrie 2009 (m2 ora 9.25)

Anul acesta s-au împlinit 160 de ani de la semnarea tratatului de pacificare între Kossuth și Bălcescu. Cu această ocazie, la Consulatul General al României din Seghedin s-a organizat un mic simpozion. După acest reportaj, directoarea Institutului Cultural Român din Budapesta, *Brîndușa Armanca* va vorbi despre programele din toamnă ale ICR. Apoi, cu ajutorul colegilor de la TVR Timișoara, veți putea cunoaște o mâncare a tăietorilor de lemne.

Realizator: **Tiberiu Boca**

Cazare ieftină la Centrul Cultural Românesc din Jula

Liceul „N. Bălcescu”, Școala Generală și Căminul de Elevi din Jula funcționează într-o clădire impozantă. Instituția oferă cazare la nivel superior și îndeplinește și funcția de Centru Cultural Românesc pentru comunitatea românească din Ungaria.

În cadrul centrului dispunem de 5 camere de oaspeți cu câte 2 paturi și 5 camere cu câte 3 paturi. Acestea pot fi închiriate pe parcursul întregului an. Fiecare cameră are baie separată și un mic balcon.

Prețuri:

În camerele de cămin:
2.740 ft/persoană/noapte (pentru 1 – 2 noapte)
2.500 ft/persoană/noapte (mai multe nopți)

În camerele pensiunii:
3.200 ft/persoană/noapte (pentru 1 – 2 noapte)
3.000 ft/persoană/noapte (mai multe nopți)

Contacte:

e-mail: romiskgyula@freemail.sulinet.hu
telefon: +36/30-692-7359

Vând teren de casă (630 mp) în apropierea Băilor Cetății din Jula, strada Fehérlő nr. 3. Detalii la telefon: +36-30/264-1335.

Editarea a 8 pagini din acest săptămânal sunt finanțate de Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”.

*

E hetilap 8 oldalának megjelenését a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségért” Közalapítvány biztosítja.

Otlaca-Pustă, de la disperare la dezvoltare

Primăria satului Otlaca-Pustă a organizat în urmă cu două săptămâni, pe 5-6 septembrie, sâmbătă și duminică, cea de-a treia ediție a Festivalului Jumărilor. Sălașul „Drăgan” a adunat aproape opt mii de vizitatori din împrejurimi oferindu-le diferite programe distractive, concurs de gătit, expoziții, concerte de muzică ușoară și spectacol de dansuri populare românești. Sâmbătă, în cadrul sesiunii festive a Consiliului Local, prin relațiile de prietenie ale Asociației Culturale „Mihai Purdi” din Otlaca-Pustă, Primăria din Otlaca a semnat trei contracte de înfrățire cu localitățile Salva, Grăniceri și Ighiu din România. Delegația din România a fost primită de către *Eva Bocsor Karancsi*, președinta Asociației „Purdi”, în sala de expoziție, unde au fost expuse obiecte prin care vizitatorii pot cunoaște viața și tradițiile oamenilor din Otlaca-Pustă. Primarul localității Grăniceri, *Petru Claudiu Bătrânuș* a remarcat: „Astăzi am venit în rândul dumneavoastră cu gânduri deosebit de plăcute. Mă bucură faptul că acest acord de înfrățire are loc odată cu această sărbătoare. În ziua de astăzi, 5 septembrie 2009, localitățile noastre Grăniceri și Otlaca-Pustă au ajuns într-o Europă comună, începem să creăm relații și sunt convins că vom avea o colaborare bună.” Pe scena

mare a festivalului, *Domokos László* președintele Consiliului Județean și otlăcanul *Tolnai Péter*, președintele Comisiei pent-

ru Minorități a Consiliului Județean au prezentat cele mai noi proiecte câștigate recent de către primăria din Otlaca. Suma totală, pe

care primăria a câștigat-o este în valoare de mai mult de 170 milioane de forinți, care cuprinde și suma de 37,2 milioane de forinți,

câștigată de Asociația Culturală Română „Mihai Purdi” pentru renovarea bisericii ortodoxe române din Otlaca-Pustă. Din acești bani se va schimba, în primul rând, acoperișul bisericii, aflat într-o stare avansată de deteriorare.

„Cei care în urmă cu 4 ani au trecut prin acest sătuleț bichișan, au simțit necesitatea de a se face schimbări urgente. Azi putem observa că în acești patru ani s-au făcut renovări, mulțumită actualei conduceri a satului. Satul, care în urmă cu câțiva ani era pe calea disperării, astăzi are o conducere formată din consilieri cu planuri și perspective comune”, a afirmat *Domokos László*, felicitând consilierii locali pentru efortul depus pentru locuitorii satului.

Primarul *Gheorghe Șimonca* l-a numit pe fostul preot al satului *Teodor Rocsin* ca cetățean de onoare și i-a înmănat placheta văduvei preotului. După partea oficială a festivalului, a urmat programul folcloric românesc cu participarea dansatorilor sosiți din comuna Ighiu, Grăniceri și Salva. Copiii câștigători la concursul de desen „Ungaria și România în Uniunea Europeană” au fost premiați cu diferite cadouri de către *Eva Bocsor Karancsi*, președinta Asociației „Purdi”.

Ana Cioca

